

Nóta Faisnéise Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste: freagracht chuntasachta agus iniúchadh

Meán Fómhair 2020

Sa nóta faisnéise seo, tugtar forbheathnú ar an bpróiseas cuntasachta maidir le hairgead poiblí a chaitheamh agus gnó poiblí a sheoladh. Míníonn sé freagrachtaí na ndaoine cuntasacha maidir leis an bpróiseas cuntasachta, ról an iniúchta ag an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste agus an creat iniúchta.

Nóta faisnéise Oifig an Ard- Reachtair Cuntas agus Ciste: cuntasacht phoiblí agus iniúchadh IN₁

Meán Fómhair 2020

Tá ranna rialtais agus comhlachtaí poiblí freagrach as gnó poiblí a sheoladh agus as airgead poiblí a chaitheamh. Tá siad cuntasach do Dáil Éireann agus trí Dáil Éireann don phobal as a chinntiú go ndéantar an gnó seo de réir an dlí agus na gcaighdeán cuntasáochta agus rialachais ceart agus go n-úsáidtear airgead poiblí go heacnamaíoch, go héifeachtúil agus go héifeachtach. Is é a bpríomhfhoinsí maoinithe airgead a vótálann Dáil Éireann nó trí thobhaigh reachtúla agus tá a gcumhachtaí chun ioncam a chruinniú ar bhealaí eile á rialú ag an reachtáíocht.

Déanann an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste ráitis airgeadais ranna rialtais agus comhlachtaí poiblí neamhthráchtála a iniúchadh.

Tugann an tArd-Reachtair Cuntas agus Ciste tuairim neamhspleách ar ráitis airgeadais na n-eintiteas sin agus féadfaidh sé athbhreithniú a dhéanamh agus, nuair is iomchuí, tuairisc a

Ábhar Tagartha

Bunreacht na hÉireann

Na hAchtanna um Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste 1866 go 1998

Buan-Orduithe Dháil Éireann

Nósanna Imeachta
Airgeadais Poiblí arna n-eisiúint ag an Aire
Caiteachais Phoiblí agus
Athchóirithe

An Cód Cleachtais chun
Comhlachtaí Stáit a Rialú
arna eisiúint ag an Aire
Caiteachais Phoiblí agus
Athchóirithe.

Caighdeán idirnáisiúnta
maidir le hiniúcháireacht
arna n-eisiúint ag an mBord
um Chaighdeán
Iniúcháireachta agus
Dearbhaithe Idirnáisiúnta
agus arna bhfógairt
d'iniúcháirí náisiúnta ag
Eagraíocht Idirnáisiúnta na
nInstitiúidí Iniúcháireachta
Uachtaraí.

thabhairt ar ghnéithe de na socruithe atá curtha i bhfeidhm ag na heintitis chun a chinntiú go ndéantar a ngnóthaí airgeadais a stiúradh i gceart agus chun a bhfeidhmíocht agus a n-úsáid d'acmhainní a bhainistiú. Mar sin, is gné riachtanach i bpróiseas na cuntasachta a (h)iniúchadh agus cuireann sé go mór le maoirseacht airgid phoiblí.

De ghnáth bíonn na tréithe seo a leanas ag ráitis airgeadais a chuirtear le chéile sa rialtas láir -

- ullmhaítear iad ar bhonn bliantúil
- cuirtear iad os comhair Dáil Éireann
- ar fáil don phobal i bhfoirm foilsithe.

I measc na ráiteas airgeadais a ullmhaíonn aonáin san earnáil phoiblí tá cistí a riartar tríd an Státchiste, cistí vótáilte, cistí roinne, ráitis airgeadais comhlachtaí stáit neamhthráchtála, gníomhaireachtaí sláinte, institiúidí oideachais tríú leibhéal, boird oideachais agus oiliúna agus roinnt comhlachtaí réigiúnacha agus áitiúla.

An Coiste um Chuntais Phoiblí

Is é Coiste na gCuntas Poiblí (PAC) an comhlacht i nDáil Éireann a bhaineann go príomha le hobair an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste¹. Scrúdaíonn sé agus tuairiscíonn sé do Dáil Éireann ar

- gach ráiteas airgeadais arna iniúchadh ag an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste mar aon lena t(h)uarascálacha air
- tuarascálacha an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste ar scrúduithe luach ar airgead
- tuarascálacha eile a rinne an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste.

Tá triúir Theachta Dála déag ar an gCoiste, agus ní fhéadfaidh aon duine acu a bheith ina bhall den Rialtas nó ina Aire Stáit. Tá an Cathaoirleach ina bhall den Fhreasúra.

Níl aon chumhachtaí feidhmiúcháin ag an PAC agus is í an t-aon cumhacht atá aige ná moladh a thabhairt. Tá an Coiste i dteideal daoine, páipéir agus taifid a sheoladh agus tógann sé fianaise go príomha ó Oifigeach Cuntasaíochta na roinne atá faoi scrúdú nó ó dhuine cuntasach atá ainmnithe chun na críche sin i gcás aonáin eile.

Ról na nOifigeach Cuntasaíochta agus daoine cuntasacha

Feidhmíonn cuntasacht i gcás ranna rialtais ag Oifigeach Cuntasaíochta arna ainmniú ag an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe le bheith freagrach as Cuntas/Cuntais Leithreasa a ullmhú. De ghnáth, ceaptar ceann státseirbhíse na roinne nó na hoifige a riarann Vóta mar

¹Bunaítear de réir Bhuan-Ordú 218 Dáil Éireann.

Oifigeach Cuntasaíochta ar an mbonn go bhfuil sé / sí in ann cuntas a thabhairt ar an airgead go léir a chuirtear ar iontaoibh na roinne.

Tá Oifigeach Cuntasaíochta cuntasach as an

- rialtacht agus cuibheas na n-idirbheart
- geilleagar agus éifeachtúlacht na roinne maidir le húsáid a cuid acmhainní agus
- nósanna imeachta agus cleachtais chórais a úsáideann an roinn chun éifeachtacht na n-oibríochtaí a mheas.

Foráiltear leis an Acht um Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste (Leasú) 1993 go bhféadfadh sé go n-iarrfaí ar Oifigeach Cuntasaíochta fianaise a thabhairt don PAC ar na hábhair seo.²

I ndoiciméad na Roinne Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe *Nósanna Imeachta Airgeadais Phoiblí* leagtar amach freagracht an Oifigigh Chuntasaíochta maidir le hullmhú an chuntais leithreasa a bhfuil sé nó sí freagrach as. Leagtar amach ann freisin na príomhfhreagrachtaí eile lena n-áirítear

- rialtacht agus cuibheas idirbhearta uile na roinne / na hoifige
- go leantar nósanna imeachta airgeadais cearta
- go ndéantar cistí poiblí a rialú i gceart, dea-bhainistiú orthu agus a chosaint agus
- go ndéantar sócmhainní a chosaint agus a rialú.

Tá freagrachtaí comhchosúla ag gabháil le daoine cuntasacha nó boird eintiteas eile san earnáil poiblí. Aithnítear iad seo go sainráite sa Ráiteas Freagrachtaí a foilsíodh sa Ráiteas Rialachais agus i dTuarascáil Chomhaltaí an Bhoird a ghabhann leis na ráitis airgeadais.

Tá an fhreagracht ghinearálta ar bhainistíocht i ngach eintiteas san earnáil poiblí rialuithe éifeachtacha a fhorbairt agus a chothabháil chun calaois a chosc agus a chinntiú, nuair a tharlaíonn sí, go mbraitear í go pras.

Tuairisciú airgeadais ó ranna Rialtais agus comhlachtaí neamhthráchtála san earnáil poiblí

De ghnáth leagtar amach sa reachtaíocht freagracht na bainistíochta nó iad siúd atá freagrach as rialachas as na ráitis airgeadais a ullmhú de réir an chreata tuairiscithe airgeadais is infheidhme. Ní thugann iniúchadh na ráiteas airgeadais faoiseamh don bhainistíocht ná dóibh siúd atá freagrach as rialachas a gcuid freagrachtaí.

Féadfaidh an creat tuairiscithe airgeadais a bheith difriúil ó earnáil go hearnáil laistigh den rialtas láir mar seo a leanas

² I gcás aonáin eile, féadfar foráil a dhéanamh maidir le cuntasacht don Phríomhfheidhmeannach (nó a choibhéis) trí bhíthin bunreachtaíochta.

- Is cuntais airgeadbhunaithe iad Cuntais Leithreasa a ullmhaíonn ranna agus oifigí rialtais de réir an Achta um Státchiste agus Iniúchóireachta 1866, ceanglais *Nósanna Imeachta Airgeadais Poiblí* arna n-eisiúint ag an Roinn Caiteachais agus Athchóirithe Poiblí agus treoracha eile ón Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.
- Baineann cuntais chiste na Roinne le suimeanna airgid atá á rialú nó á mbainistiú ag Aire nó ag a roinn, nó ina leith, agus a ndéantar cuntas orthu ar leithligh ó chuntas leithreasa na roinne. De ghnáth is cuntais airgeadbhunaithe iad seo a ullmhaítear de réir reachtaíochta ar leith agus / nó i bhformáid a shonróidh an tAire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.
- De ghnáth ullmhaítear ráitis airgeadais fabhraithe ó ghníomhaireachtaí Stáit agus institiúidí oideachais trú leibhéal de réir FRS 102 - An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais is infheidhme sa RA agus i bPoblacht na hÉireann. Cuireann roinnt gníomhaireachtaí Caighdeáin Idirnáisiúnta um Thuairisciú Airgeadais (IFRS) i bhfeidhm mar atá glactha ag an Aontas Eorpach.
- Ráitis airgeadais arna n-ullmhú de réir creata arna shonrú ag Aire Rialtais, mar shampla na caighdeáin chuntasaíochta d'ospidéal dheonacha arna leagan síos ag an Aire Sláinte.
- Cuntais bunaithe ar airgead tirim do na Boird Oideachais agus Oiliúna a ullmhaítear san fhoirm a fhorordaítear faoi alt 51 d'Acht na mBord Oideachais agus Oiliúna 2013.

Chomh maith le ráitis airgeadais a ullmhú, éilítear ar aonáin san earnáil phoiblí na ráitis seo a leanas a ullmhú a ghabhann leis na ráitis airgeadais

- ranna rialtais agus cuntais chiste ranna móra - Ullmhaítear Ráiteas ar Rialú Inmheánach Airgeadais de réir threoracha an Aire Caiteachais agus Athchóirithe Poiblí.
- aonáin eile - Ullmhaítear Ráiteas ar Rialú Inmheánach, Ráiteas Rialachais agus Tuarascáil Comhaltaí Boird de réir an *Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú*.

Freagrachtaí an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Foráiltear le hAirteagal 33 de Bhunreacht na hÉireann do Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste agus soláthraíonn reachtaíocht an t-údarás chun iniúchadh a dhéanamh ar gach aonán san earnáil phoiblí. Tar éis gach iniúchadh a chríochnú, tuairiscíonn an Ard Reachtair Cuntas agus Ciste a thuairim maidir leis na ráitis airgeadais a chuirtear os comhair Thithe an Oireachtais ansin

An creat iniúchta

Díríonn iniúchadh airgeadais ar a chinneadh an gcuirtear faisnéis airgeadais aonáin i láthair de réir an chreata tuairiscithe airgeadais agus rialála is infheidhme. Go ginearálta, is é cuspóir iniúchta ná dearbhú réasúnta a fháil maidir le cibé an bhfuil na ráitis airgeadais ina iomláine saor ó mhíráiteas ábhartha de bharr calaoise nó earráide. Is dearbhú ardleibhéil é

dearbhu réasúnta, ach ní ráthaíocht é go mbraithfear míráiteas ábhartha i gcónaí, nuair a bhíonn siad ann, fiú nuair a dhéantar an t-iniúchadh de réir caighdeán cuntasáíochta. Féadtar míráiteas teacht as calaois nó earráid agus meastar go bhfuil siad ábhartha más rud é go bhféadtar a mheas go réasúnta go mbeadh tionchar acu ar chinntí eacnamaíocha na n-úsáideoirí a ghlactar ar bhonn na ráiteas airgeadais seo, ina n-aonar nó ina n-iomláine.

Tá caighdeáin agus treoirlínte gairmiúla riachtanach do chreidiúnacht, cháilíocht agus ghairmiúlacht iniúchta san earnáil phoiblí. I bhformhór na ndlínsí is ceist do cheann na hoifige iniúchta na caighdeáin a rialaíonn stiúradh iniúchta poiblí. Roghnaigh an Ard Reachtair Cuntas agus Ciste caighdeáin idirnáisiúnta um Iniúchadh (ISAnna) agus caighdeáin rialaithe cáilíochta a ghlacadh mar bhunús lena chur chuige i leith iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais.

Eisíonn an Bord Idirnáisiúnta um Chaighdeáin Iniúcháireachta agus Dearbhaithe (IAASB) ISAnna. Eagraíocht Idirnáisiúnta na nInstitiúidí Iniúcháireachta Uachtaraí (INTOSAI) ³ Tá na ISAnna (dá ngairtear ISSAlanna) glactha agus fógartha le húsáid ag an bpobal iniúchta rialtais seachtrach ar fud an Domhain laistigh dá chreatlach d'fhógraí gairmiúla. Cuimsítear sa chreat iniúchadh airgeadais agus iniúchadh feidhmíochta. ⁴

Chun críocha iniúchta airgeadais, áirítear sa chreat

- na ISAnna arna n-eisiúint ag an IAASB (ar fáil ó www.iaasb.org)
- ISSAI 130 - Cód Eitice (ar fáil ó www.issai.org)
- ISSAI 140 - Rialú Cáilíochta do SALanna.

Tá tuairisciú agus iniúchadh airgeadais dírithe sa deireadh ar chuntasacht phoiblí dhaonlathach a fheabhsú, trédhearcacht maidir le cuntas a thabhairt ar chistí poiblí, agus bainistíocht acmhainní poiblí a fheabhsú. Dá réir sin, féadfaidh raon feidhme na n-iniúchtaí airgeadais sa rialtas láir a bheith níos faide ná gnáthchuspóirí iniúchta ar ráitis airgeadais a ullmhaítear de réir chreat tuairiscithe airgeadais chun coincheapa na rialtachta agus na cuibheasachta a áireamh.

Iniúchadh na Rialtachta

Tá iniúchadh ar ráitis airgeadais sa rialtas láir cosúil le raon feidhme agus nádúr le hiniúchadh ar chuideachtaí san earnáil phríobháideach. Tá níos mó béime, áfach, ar chomhlíonadh údarás, ar a dtugtar rialacht go coitianta. Léiríonn coincheap na rialtachta imní nár cheart airgead poiblí a úsáid ach chun na gcríoch sin arna gceadú ag Dáil Éireann agus

³ Is eagraíocht neamhrialtasach é INTOSAI a bhfuil stádas comhairleach speisialta aici le Comhairle Eacnamaíoch agus Shóisialta na Náisiún Aontaithe agus a fheidhmíonn mar scáth-eagraíocht do phobal iniúchta seachtrach an rialtais.

⁴ Cuireann INTOSAI le forbairt ISAnna trína rannpháirtíocht i dTascfhórsaí IAASB atá freagrach as caighdeáin nua a fhorbairt nó as caighdeáin atá ann cheana a athbhreithniú. Tá 'próiseas cuí' INTOSAI maidir le forbairt, athbhreithniú agus tarraingt siar ISSAlanna leagtha amach ag www.issai.org .

de réir an údaráis dlí a rialaíonn iad amháin. Dá bhrí sin, leathnaíonn rialtacht substaint na n-idirbheart agus teidlíocht fhaighteoirí cistí poiblí.

Sainmhínítear rialtacht, mar a chuirtear i bhfeidhm é san iniúchadh ar chuntais leithreasa agus i ráitis airgeadais na mbord oideachais agus oiliúna, in Acht 1993. Sna cásanna seo, caithfidh an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste é féin a shásamh i dtaobh an bhfuil

- na méideanna a caitheadh, curtha i bhfeidhm ag an eintiteas chun na gcríoch atá beartaithe
- na hidirbhearta a thaifeadtar sa chuntas ar aon dul leis an údarás faoina n-airbheartaíonn siad a bheith déanta.

Ar chríochnú an iniúchta, ní mór don Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste tagairt a dhéanamh sa tuarascáil iniúchta d'aon chás ábhartha inar mhainnigh an t-eintiteas cloí leis an gcreat rialála. Mar phrionsabal, cuirtear coincheap na rialtacha i bhfeidhm freisin san iniúchadh ar gach eintiteas eile san earnáil phoiblí atá faoi shainchúram iniúchta an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste.⁵

An Coincheap maidir le Cuibheas

Baineann cuibheas leis an mbealach a dhéantar gnó poiblí lena n-áirítear aon choinbhinsiúin a comhaontaíodh le Dáil Éireann (agus an PAC go háirithe), agus le haon treoir a eisítear maidir le rialachas agus eitic. Cé go mbaineann rialtacht le comhlíonadh na n-údarás iomchuí, téann cuibheas níos leithne ná seo agus leathnaíonn sé go caighdeáin iompair, iompair agus rialachais chorpáraidigh. Baineann sé le cothroime agus ionracas lena n-áirítear brabús pearsanta ó ghnó poiblí a sheachaint, cothrom na féinne i gceapadh foirne, iomaíocht oscailte i ndámhachtain conarthaí agus dramhaíl agus iomarcacht a sheachaint.

Cé nach bhfuil tábhacht níos lú ná rialtacht leis, tá sé níos éasca an cuibheas a fhíorú go hoibiachtúil agus ní chlúdaítear go sainráite í sa tuairim ar ráitis airgeadais. Táthar ag súil le fada go dtabharfaidh an Ard Reachtaire Cuntas agus Ciste aird ar ábhair oiriúnachta agus an t-iniúchadh á dhéanamh. Cuireann sé seo ar chumas teipeanna oiriúnachta suntasacha a sainiú mar chuid den iniúchadh airgeadais a thuairisciú go poiblí i dtuarascáil an iniúcháir.

Níl aon chód nó treoir dheifnídeach ann a fhéadann na gníomhaíochtaí agus na hiompraíochtaí go léir a shárúidh caighdeáin na cuibheasachta a ghabháil. De réir mar a d'fhorbair agus a tháinig cóid rialachais níos cuimsithí, d'fhreagair siad go leor de na rioscaí oiriúnachta atá roimh eagraíochtaí agus leag siad amach cleachtais chaighdeánacha atá deartha chun seoladh ceart gnó poiblí a chinntiú. Agus na bearta a dhéanann an bhainistíocht chun cuibheas a chur chun cinn á mbreithniú, tugann an t-iniúcháir aird ar an gcleachtas a mheastar go ginearálta sa rialtas láir.

Freagrachtaí maidir le rialú inmheánach, calaois agus réimsí eile

⁵ Tá tuilleadh treorach faoi iniúchadh rialála ar fáil ar an suíomh Gréasáin seo.

Ceanglaítear ar an iniúchóir faoi na ISAanna breithiúnas gairmiúil a fheidhmiú agus amhras gairmiúil a choinneáil ar fud an iniúchta. Is éard atá in amhras gairmiúil ná dearcadh a chuimsíonn intinn cheistiúcháin, airdeall a choinneáil ar fud an iniúchta maidir le míráiteas féideartha, agus fianaise a mheas go criticiúil.

Mar chuid den phróiseas iniúchta, déanann an t-iniúchóir

- rioscaí a bhaineann le míráiteas ábhartha sna ráitis airgeadais a aithint agus a mheasúnú cibé acu mar gheall ar chalaois nó earráid
- nósanna imeachta iniúchta a fhreagraíonn do na rioscaí sin a dhearadh agus a fheidhmiú
- faigheann sé fianaise iniúchta atá leordhóthanach agus iomchuí chun bunús a sholáthar don tuairim iniúchta ar na ráitis airgeadais.

Faigheann an t-iniúchóir tuiscint ar rialú inmheánach a bhaineann leis an iniúchadh chun nósanna imeachta iniúcháireachta a dhearadh atá oiriúnach sna himthosca, ach ní chun tuairim a nochtadh maidir le héifeachtacht na rialuithe inmheánacha.

Is ar an eintiteas atá an phríomhfhreagracht as calaois a chosc agus a bhrath. Tá sé tábhachtach go leagann an bhainistíocht agus iad siúd atá freagrach as rialachas béim láidir ar bhearta um chosc agus chosc ar chalaois, lena n-áirítear tiomantas do chultúr macántachta agus iompair eiticiúil a chruthú. Tá an t-iniúchóir freagrach as dearbhú réasúnach a fháil go bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomláine saor ó mhíráiteas ábhartha mar gheall ar chalaois nó earráid. Tá an baol níos airde nach mbraithfí mífhaisnéis as calaois ná mar a bhraithfí mífhaisnéis as earráid, mar d'fhéadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnamh thoilíúla, mífhaisnéis, nó maolú de rialú inmheánach a bheith i gceist le calaois.

Déanann an t-iniúchóir meastóireacht ar oiriúnacht na mbeartas cuntasáochta a úsáidtear agus réasúntacht na meastachán cuntasáochta agus na nochtadh gaolmhar.

Tagann an t-iniúchóir i gcrích ar oiriúnacht úsáid bhonn gnóthais leantaigh cuntasáochta agus, bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas, maidir le cibé an bhfuil neamhchinnteacht ábhartha ann maidir le himeachtaí nó coinníollacha a d'fhéadfadh amhras mór a bheith aige ar chumas an Choimisiúin leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leanúnach. Má chinneann an t-iniúchóir go bhfuil éiginnteacht ábhartha ann, ceanglaítear air / uirthi faoi na ISAanna aird a tharraingt sa tuarascáil iniúchta ar na nochtuithe gaolmhara sna ráitis airgeadais nó, mura bhfuil na nochtuithe sin leordhóthanach, an tuairim iniúchta a mhodhnú. Tá conclúidí an iniúcháir bunaithe ar an bhfianaise iniúchta a fuarthas suas go dtí dáta na tuarascála iniúchta. Mar sin féin, d'fhéadfadh imeachtaí nó coinníollacha amach anseo a bheith ina gcúis leis an eintiteas éirí as mar ghnóthas leantach.

Nuair a ullmhaítear ráitis airgeadais de réir na bprionsabal cuntasáochta a nglactar leo go ginearálta, déanann an t-iniúchóir meastóireacht ar chur i láthair foriomlán, struchtúr agus ábhar na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear na nochtuithe, agus cibé an léiríonn na ráitis airgeadais na bun-idirbhearta agus imeachtaí ar bhealach a bhaintear amach cóir. .

Torthaí na gníomhaíochta iniúchta a thuairisciú

Tuairiscítear torthaí na gníomhaíochta iniúchta ar gach cuntas do Dáil Éireann trí dheimhnithe nó tuarascálacha a thugann tuairim iniúchta de ghnáth i bhfoirm a fhorordaítear le dlí agus / nó le caighdeán iniúchta.

Ar fud an rialtais láir, tá tuairim iniúchta 'fíor agus cothrom' san áireamh i bhformhór na ráiteas airgeadais. Mar sin féin, tá cásanna ann ina n-éilíonn an creat iniúchta tuairim an bhfuil idirbhearta nó iarmhéideanna an aonáin i láthair go cóir nó i gceart sna ráitis airgeadais. Cibé foclaíocht a úsáidtear le haghaidh thuairim an iniúchta ní bheidh aon tionchar aige seo ar a mhéid a chomhlíontar riachtanais na gcaighdeán iniúchta

Cuimsíonn an tuarascáil iniúchta tuairimí agus conclúidí ar ábhair eile lena n-áirítear

- Faisnéis eile a chuirtear i láthair leis na ráitis airgeadais
- Rialtacht a thuairiscítear ar bhonn 'de réir eisceachta' (cásanna ábhartha de neamhchomhlíonadh rialtachta)
- Tuairisciú ar ábhair eile amhail an bealach a dhéantar gnó poiblí agus taifid tacaíochta.

Mínítear sa tuarascáil iniúchta freisin méid fhreagrachtaí an iniúcháora agus ábharthacht réimsí eile cosúil le rialuithe inmheánacha agus gnóthas leantach san iniúchadh.

Faisnéis seachas na ráitis airgeadais

I dtuairim an iniúchta ar na ráitis airgeadais, ní chuimsítear an fhaisnéis eile a chuirtear i láthair leis na ráitis sin agus, ní chuirim in iúl aon chineál de chonclúid dearbhaithe air sin. Féadfaidh an ráiteas ar rialú inmheánach agus an ráiteas rialachais (i gcás comhlachtaí Stáit neamhthráchtála) a bheith san áireamh san fhaisnéis eile seo.

Maidir leis an iniúchadh ar na ráitis airgeadais, is é an fhreagracht atá ar an iniúcháir faoi na ISAanna ná an fhaisnéis eile a cuireadh i láthair a léamh agus, atá é sin á dhéanamh againn, breithniú a dhéanamh cibé an bhfuil an fhaisnéis eile neamhréireach go hábhartha leis na ráitis airgeadais nó an míluaitear ár n-eolas a fuarthas san iniúchadh nó a mhalairt. Más rud é, bunaithe ar an obair a rinneadh, go gcinneann an t-iniúcháir go bhfuil míráiteas ábhartha ar an bhfaisnéis eile seo, ansin caithfear an fhír sin a thuairisciú sa tuarascáil iniúchta.

Tuairisciú ar rialtacht agus nithe eile

Féachann an t-iniúcháir freisin le fianaise a fháil faoi rialtacht idirbhearta airgeadais le linn iniúchta agus tuarascálacha i gcás ina sainaithnítear aon chásanna ábhartha nuair nár cuireadh airgead poiblí i bhfeidhm chun na gcríoch atá beartaithe nó i gcás nár chomhlíon idirbhearta na húdaráis a rialaíonn iad.

Déanann an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste iniúchadh trí thagairt a dhéanamh do na cúinsí speisialta a ghabhann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistíocht agus a bhfeidhmiú. Má shainaithnítear ábhair ábhartha a bhaineann leis an mbealach a rinneadh gnó poiblí, tuairiscítear iad sin. Mar shampla, féadfaidh an tArd-Reachtaire Cuntas agus

Ciste ábhair imní a eascróidh as an iniúchadh a thuairisciú amhail caiteachas neamhéifeachtach, riarachán airgeadais neamhleor, laigí i gcórais agus rialuithe, nó saincheisteanna a bhaineann le seoladh gnó poiblí. Agus cinneadh á dhéanamh an bhfuil saincheist chomh suntasach le tuairisciú go poiblí, ní thugann an tArd-Reachtaire Cuntas agus Ciste aird ní amháin ar an méid airgeadaíochta atá i gceist ach freisin ar a nádúr nó ar an gcomhthéacs ina dtagann sé chun cinn. D'fhéadfadh ábhar a bheith suntasach i gcás go mbaineann sé le leas an phobail, cuntasacht phoiblí, ionracas nó maoirseacht éifeachtach reachtóireachta a chinntiú.

Tuairiscíonn an t-iniúcháir freisin trí eisceacht más rud é, dar leis / léi

- ní bhfuarthas an fhaisnéis agus na mínithe go léir a theastaíonn don iniúchadh, nó
- nach bhfuil na taifid chuntasaíochta leordhóthanach ionas go bhféadfaí na ráitis airgeadais a iniúchadh go héasca agus go cuí, nó
- nach bhfuil na ráitis airgeadais ag teacht leis na taifid chuntasaíochta.